

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 18 listopada 2022 r.

BADK.DPK.133.125.2022 MKo

P10-66/22	Data wpływu petycji 22 sierpnia 2022 r. (uzupełniona 21 września 2022 r.)
	Data sporządzenia informacji o petycji 17 listopada 2022 r.

KODEKS KARNY

TEMAT

**WPROWADZNIĘ MOŻLIWOŚCI UZYSKANIA OBLIGATORYJNEGO
WARUNKOWEGO PRZEDTERMINOWEGO ZWOLNIENIA
Z RESZTY KARY POZBAWIENIA WOLNOŚCI**

WNOSZĄCY PETYCJE: petycja indywidualna

Osoba fizyczna.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany art. 77 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, poprzez zmianę zasad udzielania warunkowego przedterminowego zwolnienia dla osób wcześniej niekaranych, a skazanych na karę 25 lat pozbawienia wolności.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Autor petycji wnioskuje o zmianę art. 77 Kodeksu karnego w zakresie zasad udzielenia warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kary pozbawienia wolności, poprzez dodanie nowego paragrafu 3. W ocenie wnioskodawcy skazani, którzy nie byli wcześniej karani, a pierwszą orzeczoną wobec nich karą jest kara 25 lat pozbawienia wolności, powinni mieć łatwiejszą możliwość uzyskania warunkowego przedterminowego zwolnienia na podstawie art. 77 Kodeksu karnego niż skazani np. w ramach powrotu do przestępstwa.

Wnioskodawca postuluje rozszerzenie treści art. 77 § 3 w następujący sposób: „osoba skazana na 25 lat pozbawienia wolności i karana pierwszy raz może uzyskać obligatoryjnie przedterminowe warunkowe zwolnienie z reszty kary w sytuacji gdy:

- nabyła prawo do przedterminowego warunkowego zwolnienia,
- dwukrotnie odmówiono jej udzielenia warunkowego przedterminowego zwolnienia”.

W przypadku spełnienia w/w przesłanek, w ocenie wnoszącego petycję, „skazanemu obligatoryjnie zostałyby udzielona przerwa w odbywaniu kary na okres jednego roku”.

STAN PRAWNY:

Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.) w art. 41 ust. 1 stanowi, że pozbawienie lub ograniczenie wolności może nastąpić tylko na zasadach i w trybie określonych w ustawie, a każdy pozbawiony wolności (ust. 4) powinien być traktowany w sposób humanitarny.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2022 r. poz. 1138 ze zm.), dalej: „k.k.”, reguluje zasady wymiaru kary i środków karnych.

Zgodnie z art. 53 § 1 k.k. sąd wymierza karę według swojego uznania, w granicach przewidzianych przez ustawę, bacząc, by jej dolegliwość nie przekraczała stopnia winy, uwzględniając stopień społecznej szkodliwości czynu oraz biorąc pod uwagę cele zapobiegawcze i wychowawcze, które ma osiągnąć w stosunku do skazanego, a także

potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa.

Wymierzając karę, sąd uwzględnia w szczególności motywację i sposób zachowania się sprawcy, zwłaszcza w razie popełnienia przestępstwa na szkodę osoby nieporadnej ze względu na wiek lub stan zdrowia, popełnienie przestępstwa wspólnie z nieletnim, rodzaj i stopień naruszenia ciężących na sprawcy obowiązków, rodzaj i rozmiar ujemnych następstw przestępstwa, właściwości i warunki osobiste sprawcy, sposób życia przed popełnieniem przestępstwa i zachowanie się po jego popełnieniu, a zwłaszcza staranie o naprawienie szkody lub zadośćuczynienie w innej formie społecznemu poczuciu sprawiedliwości, a także zachowanie się pokrzywdzonego.

Wymierzając karę sąd bierze także pod uwagę pozytywne wyniki przeprowadzonej mediacji pomiędzy pokrzywdzonym a sprawcą albo ugodę pomiędzy nimi osiągniętą w postępowaniu przed sądem lub prokuratorem.

Podstawy stosowania warunkowego przedterminowego zwolnienia uregulowane są w art. 77 § 1 k.k., który stanowi, że skazanego na karę pozbawienia wolności sąd może warunkowo zwolnić z odbycia reszty kary tylko wówczas, gdy jego postawa, właściwości i warunki osobiste, okoliczności popełnienia przestępstwa oraz zachowanie po jego popełnieniu i w czasie odbywania kary uzasadniają przekonanie, że skazany po zwolnieniu będzie stosował się do orzeczonego środka karnego lub zabezpieczającego i przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni ponownie przestępstwa.

Zgodnie z art. 78 § 1 k.k. skazanego można warunkowo zwolnić po odbyciu co najmniej połowy kary.

Wskazana przesłanka ulega modyfikacji w odniesieniu do sprawców określonych w art. 64–65 k.k. W wypadku recydywistów specjalnych zwykłych (art. 64 § 1) warunkowe przedterminowe zwolnienie możliwe jest po odbyciu 2/3 kary. W wypadku multirecydywistów oraz sprawców określonych w art. 65 k.k. przedterminowe zwolnienie możliwe jest po odbyciu 3/4 kary.

Art. 78 § 3 wyszczególnia skazanych na karę 25 lat pozbawienia wolności i karę dożywotniego pozbawienia wolności, uznając, że grupa tych sprawców – ze względu na uprzednie ich skazanie na te najbardziej dolegliwe kary – nie zasługuje na przyznanie przywileju szybkiego powrotu do społeczeństwa.

Wobec skazanego na karę 25 lat pozbawienia wolności możliwość warunkowego zwolnienia aktualizuje się po odbyciu 15 lat kary, zaś wobec skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności po odbyciu 25 lat kary.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2021 r. poz. 53 ze zm.), dalej: „k.k.w.”, reguluje problematykę przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności. Analiza art. 153 wskazuje, że przerwa może być obligatoryjna jak również fakultatywna.

Obligatoryjna przerwa w wykonaniu kary pozbawienia wolności jest orzekana w przypadku choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby uniemożliwiającej wykonywanie tej kary. Jednocześnie należy mieć na uwadze, że przerwa trwa do czasu ustania przeszkody (art. 153 § 1 k.k.w.).

Fakultatywna przerwa w odbywaniu kary pozbawienia wolności może być orzeczona przez sąd penitencjarny jeżeli przemawiają za tym ważne względy rodzinne lub osobiste (art. 153 § 2 k.k.w.).

Wniosek o udzielenie przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności może złożyć również dyrektor zakładu karnego, jednak skazanemu nie można udzielić przerwy przed upływem roku od dnia ukończenia poprzedniej przerwy i powrotu po niej do zakładu karnego, chyba że zachodzi wypadek choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby skazanego albo inny wypadek losowy (art. 153 § 3 i 4).

Zgodnie z art. 159 § 1 warunkowo zwolnionego sąd penitencjarny może w okresie próby oddać pod dozór kuratora sądowego, osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, organizacji lub instytucji, do której działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym, oraz nałożyć na niego obowiązki określone w art. 72 § 1 k.k., a jeżeli szkoda wyrządzona przestępstwem, za które skazany odbywa karę, nie została naprawiona, orzec obowiązek określony w art. 72 § 2 k.k.

Wobec skazanego za przestępstwo określone w art. 197-203 k.k., popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, młodocianego sprawcy przestępstwa umyślnego, sprawcy określonego w art. 64 k.k., a także wobec skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności oddanie pod dozór jest obowiązkowe.

Warunkowo zwolniony, który został zobowiązany do wykonywania obowiązków związanych z okresem próby i nie został oddany pod dozór, jest obowiązany do:

- 1) bezzwłocznego, a najpóźniej w ciągu 7 dni od zwolnienia z zakładu karnego, zgłoszenia się do sądowego kuratora zawodowego sądu rejonowego, w którego okręgu będzie miał miejsce stałego pobytu,
- 2) zgłaszania się do sądowego kuratora zawodowego w określonych przez niego terminach i udzielania wyjaśnień co do przebiegu okresu próby,

- 3) niezmienniania bez zgody sądu miejsca stałego pobytu,
  - 4) wykonywania nałożonych na niego obowiązków,
- o czym sąd poucza warunkowo zwolnionego.

INFORMACJE DODATKOWE:

Zasadą jest odbycie przez skazanego kary w całości, a warunkowe przedterminowe zwolnienie ma charakter dopuszczalnego wyjątku, którego zastosowanie jednak winno być w konkretnym wypadku uzasadnione.¹

Istnieją również odmienne zdania, zgodnie z którymi uważa się, że warunkowe zwolnienie jest raczej instrumentem racjonalizacji polityki karnej, który pozwala na uniknięcie wykonywania kary pozbawienia wolności w przypadkach, kiedy nie jest to bezwzględnie konieczne.² Nie odmawiając słuszności temu stwierdzeniu, należy zastrzec, iż nie podważa ono stanowiska, że wykonanie kary w całości jest zasadą.

Należy podkreślić, że warunkowe przedterminowe zwolnienie ma zawsze charakter fakultatywny i w żadnym wypadku udzielenie go nie jest obowiązkiem sądu.³

Słuszność tezy, która stanowi o zwolnieniu tylko w ramach wyjątku potwierdza również orzecznictwo.

Zgodnie z postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 14 marca 2017 r. w sprawie o sygn. akt II AKz w 225/17 „w zasadzie każda kara powinna być wykonywana w całości, bo wymierzono ją jako niezbędną dla odpowiedniego wpływu na postawę skazanego. Jeśli jednak działania penitencjarne zakończyły się sukcesem przed upływem okresu kary, a jej część pozostała jeszcze do odbycia miałyby służyć jedynie utrwalaniu już ukształtowanych, właściwych postaw skazanego, to brak jest powodów aby takiego skazanego w dalszym ciągu izolować od społeczeństwa. Zbyt długie pozostawanie osoby praktycznie zresocjalizowanej w więzieniu, wśród innych osadzonych, może prowadzić do zaprzepaszczenia rezultatów tego procesu. Odmówienie przedterminowego zwolnienia skazanemu, który na to zasługuje, szkodzi działalności penitencjarnej. Może wskazywać, że nawet zasadnicze zmiany postaw skazanych, wzorowe postępowanie w zakładzie karnym, angażowanie się w inicjatywy penitencjarne i podobne zachowania nie znajdują uznania sądów, więc są bezcelowe, niepotrzebne”.

¹ Postanowienie SA w Krakowie z 27.06.2000 r., II AKz 214/00, KZS 2000/7–8, poz. 54; por. Postulski [w:] Hołda, Postulski, *Kodeks*, s. 531.

² Lachowski [w:] Królikowski, Zawłocki, *Ogólna*, s. 848.

³ por. Postulski [w:] Hołda, Postulski, *Kodeks*, s. 527.

Sąd podejmując decyzję o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z odbycia reszty kary, ustalając prognozę kryminologiczno-społeczną musi mieć na uwadze wskazane w art. 77 § 1 k.k. właściwości i warunki osobiste skazanego. Przez właściwości osobiste należy rozumieć cechy charakteru sprawcy, zdolność do samokrytyki, stosunek do innych ludzi i do powszechnie uznanych wartości społecznych. Przez warunki osobiste należy rozumieć warunki środowiskowe, w których żyje sprawca, warunki rodzinne, warunki w miejscu pracy, warunki mieszkaniowe z uwzględnieniem ewentualnych tendencji do wywoływania konfliktów w rodzinie lub w środowisku⁴.

Katalog przesłanek zawartych w 153 § 1 k.k.w. jest zamknięty - podstawę udzielenia przerwy stanowi wyłącznie choroba psychiczna lub inna ciężka choroba uniemożliwiającej wykonywanie kary, tj. taki stan skazanego, w którym umieszczenie go w zakładzie karnym może zagrażać życiu lub spowodować dla jego zdrowia poważne niebezpieczeństwo⁵.

OPRACOWAŁ

Maciej Kowalski

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz

---

⁴ Komentarz do art. 66 Kodeksu karnego pod redakcją A. Zolla - Zakamycze 2004 r. a także odpowiednio art. 214 § 1 kpk w zw. z art. 1 § 2 kkw.

⁵ Postanowienie SN z dnia 17 września 2019 r., w sprawie sygn. akt I DO 42/19, „Przesłanki udzielenia przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności”, LEX: 3364107.